

هوالشافی

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

دانشکده داروسازی و علوم داروئی

گروه داروسازی بالینی و خدمات داروئی

سرفصلنامه درس داروشناسی بالینی سالمندی

برای دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد پرستاری سالمندی

شناسنامه درس:

نام درس: GERIATRIC CARE PHARMACOTHERAPY	دانشکده: داروسازی	گروه آموزشی: داروسازی بالینی و خدمات داروئی
شماره درس: ۳۱۸۵۰۱	دانشجویان ترم: دوم	دوره کارشناسی ارشد رشته سالمندی
نوع درس: ۲ واحد نظری و عملی	پیشنیاز: پاتوفیزیولوژی	نیمسال: اول ۹۶ - ۹۵
مستول درس: دکتر شادی فرسائی	شماره تماس دفتر: ۰۳۱۳۷۹۲۷۰۷۱	پست الکترونیک: farsaei@pharm.mui.ac.ir
مدرسین: دکتر بدری، دکتر سبزیبائی، دکتر سلطانی، دکتر فرسائی و دکتر مقدس	زمان مراجعه دانشجویان: پس از کلاس درس بمدت نیم ساعت (در زمانهای دیگر از طریق پست الکترونیک و یا تماس با دفتر)	

دیدگاه:

سالمندی دوره‌ای از زندگی است که از ۶۵ سالگی شروع می‌شود. دوره‌ای که کاهش توان و فعالیت‌های افراد آنها را مستعد افسردگی و احساس تنهایی و ضعف می‌کند و حمایت‌های اجتماعی برای این بخش از جمعیت از اهمیت بالایی برخوردار است. با بالا رفتن سن امید به زندگی، کنترل زاد و ولد و کاهش مرگ و میر در جهان، جمعیت سالمندان در کشورهای مختلف رو به افزایش گذاشت. طبق اعلام سازمان ملل متحد، جهان در سال ۱۹۷۵ حدود ۳۵۰ میلیون سالمند بالای ۶۰ سال را در خود جای داده بود و این تعداد در سال ۲۰۲۵ معادل یک میلیارد و صد و یک میلیون نفر خواهد بود که حدود ۱۳٫۷ درصد جمعیت جهان در آن زمان را تشکیل می‌دهد. در سال ۱۳۶۵ سالمندان بیش از ۶۵ سال ۵٫۴ درصد جمعیت ایران را تشکیل می‌دادند و این رقم در جمعیت جوان ایران رقم بزرگی نبود. اما تغییرات هرم جمعیتی، عدد سالمندان را در سال ۱۳۸۵ به ۷٫۳ درصد رساند. مرکز اطلاعات سازمان ملل پیش‌بینی می‌کند تعداد سالمندان ایرانی در سال ۲۰۵۰ به ۲۶ درصد جمعیت کشور برسد. این تغییرات با افزایش نیاز سالمندان به خدمات رفاهی در جهانی که رفاه از اهمیت بالایی برخوردار شده همراه می‌شود و جوامع باید به فکر امکانات بیشتری برای این بخش از جمعیت باشند. مطالعاتی از این دست در حالی در کشورهای دیگر انجام می‌شود که کشور ما نیز در سال‌های آینده، با روند پیر شدن جامعه مواجه خواهد بود که علت آن کم شدن نرخ رشد جمعیت و افزایش امید به زندگی و درمان بهتر بیماری‌هایی که در میان‌سالی جان افراد را می‌گیرند. به همین جهت، به نظر می‌رسد بهتر است جامعه ما هرچه بیشتر با واژه‌هایی مانند سلامت سالمندان و طب سالمندی آشنا شود و زمینه‌های اجتماعی این شاخه نسبتاً جدید از طب و سلامت در کشور ما هم فراهم شود. به گفته متخصصان سلامت سالمندی، این رشته به معنای صرفاً درمان دردها و بیماری‌های خاص این دوران نیست؛ بلکه علم و توانایی ارتقای سطح سلامت سالمندان و بهبود کیفیت زندگی آنهاست. در مورد سالمندان، تنها نیایستی به درمان عضو بیمار پرداخت، بلکه باید به تغییری که آن بیماری در زندگی فرد به وجود آورده نیز دقت کرد.

داروها هنوز در طب مدرن (Allopathic Medicine) جایگاه خاص و ویژه خود را در بین رژیم‌های موجود برای پیشگیری، درمان و بازتوانی احاد جامعه داشته و استفاده کلیدی از آن در عرصه‌های مختلف ارائه خدمات سلامت، غیر قابل انکار است. در این بین نقش پرستاران حرفه‌ای و با تحصیلات تخصصی دانشگاهی در بهینه‌سازی انجام مراقبت‌های داروئی و همکاری با پزشک و دیگر اعضای کادر درمانی همواره مورد توجه و تقدیر تدبیرکنندگان مسئول در حفظ سلامت جامعه می‌باشد. سالمندان بدلیل شرایط خاص و استثنائی خود در چهار هفته بدو حیات، بعنوان یک جمعیت خاص در دستورالعمل‌های استاندارد دارودرمانی بیماری در نظر گرفته شده و تفاوت‌های فارماکوکینتیکی آنها منجر به تنظیم و برنامه‌ریزی دستورالعمل‌های درمانی حتی جداگانه از کودکان و شیرخواران نیز گردیده و شاید به همین دلیل نیز متصدیان امر در شورای عالی برنامه‌ریزی مفاد درسی و آموزشی در وزارت متبوع، نسبت به تمهید یک درس مستقل و جداگانه (علاوه بر کلاس‌های قبلی داروشناسی در مقطع کارشناسی) برای آموزش مراقبت‌های داروئی لازم برای دانشجویان علاقمند و دوره دیده آکادمیک این رشته تحت عنوان داروشناسی بالینی سالمندی اقدام نموده‌اند.

هدف کلی درس:

- آشنا نمودن کاربردی دانشجویان با مبانی دارودرمانی در سالمندان و عوامل مؤثر بر ایمنی تجویز و مصرف داروها در این جمعیت.

نحوه آموزش محتوای درس:

- محتوای آموزشی نظری این درس از طریق ارائه یک سمینار اولیه توسط استاد در هر جلسه و سپس بررسی مقالات مرتبط توسط دانشجویان، با راهنمایی استاد با هدف توانمندسازی عملی و کاربردی دانشجویان می‌باشد.
- محتوای آموزشی عملی این درس با حضور دانشجو در داروخانه آموزشی مدل در دانشکده برای ۴ جلسه ۴ ساعته و حضور در بخش داروئی بیمارستان آموزشی برای ۴ جلسه ۴ ساعته، تحت نظر مدرسین بصورت عملی اجرا خواهد شد.

برونداد آموزشی:

انتظار می‌رود که دانشجو پس از اتمام این درس دارای:

- دانش کافی از مفاهیم تفکر اولیه فارماکوتراپی و فارماکوکینتیک بالینی در سالمندان باشد.
- دانش کافی از مفاهیم تفکر داروشناسانه در خصوص شاخص‌های اثرگذار بر ایمنی تجویز و مصرف دارو در سالمندان باشد.
- دانش کافی در خصوص داروهای مورد استفاده برای سالمندان و ذکر خصوصیات اجزای آنها باشد.
- توانائی تحلیل مفهومی داده‌ها، روش‌ها و نتایج مقالات حاصل از مطالعات فارماکوتراپی سالمندان باشد.

منبع درسی اصلی جهت تدریس:

Semla, Todd P., Judith L. Beizer, and Martin D. Higbee. *Geriatric Dosage Handbook: Including Clinical Recommendations and Monitoring Guidelines*. Hudson, Ohio: Lexi-Comp, 2012.

Koda-Kimble, Mary Anne, and Brian K. Alldredge. *Applied Therapeutics: The Clinical Use of Drugs*. Baltimore: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins, 2013.

منابع کمکی جهت مطالعه دانشجویان:

Winter, Michael E. *Basic Clinical Pharmacokinetics*. Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams, 2010.

دیگر منابع و مقالات که در طی کلاس به دانشجویان ارائه می‌شود، از جمله منابع لازم برای مطالعه و مورد استفاده در آزمونهای ارزشیابی درس خواهند بود.

نحوه ارزشیابی دانشجو:

- هر دانشجو موظف است تا حداکثر یکماه پس از شروع کلاسها نسبت به تعیین موضوع سمینار ۱۵ دقیقه‌ای خود با راهنمایی استاد درس اقدام و حداکثر تا یکماه پس از تعیین موضوع مورد بحث، نسبت به ارائه مطلب خود در کلاس اقدام نماید. این جلسه مستقل از کارهای گروهی در حین کلاس بوده و ده درصد نمره نهائی (۲نمره) را تشکیل می‌دهد.
- در بعضی جلسات از مطالب درسی جلسه قبل (اعم از تدریس‌ها یا مقالاتی که در اختیار دانشجویان قرار گرفته است) و جلسه اخیر و مواردی که دانشجو ملزم به مطالعه یا پیگیری درک شفاف آنها از منابع بوده است، کوئیز کتبی و یا شفاهی اخذ شده که مجموعه کوئیزهای اخذ شده و امتحان کتبی پایان‌ترم که شامل همه مفاد مورد تدریس از ابتدای نیمسال (به استثنای کوئیزها) خواهد بود، نود درصد نمره نهائی (۱۸ نمره) دانشجو را تشکیل خواهد داد.

مقررات برگزاری کلاسها (مطالعه دقیق این قسمت به دانشجویان عزیز اکیداً توصیه میشود!)

۱. روش اصلی ارتباط خارج کلاسی استاد با دانشجو در این درس (علاوه بر ساعات پاسخ‌گویی و مشاوره با دانشجویان که بلافاصله بعد از کلاس است) از طریق پست الکترونیک دانشجویان می‌باشد و دانشجویان این دوره موظفند تا نسبت به بررسی صندوق پست الکترونیک خود حداقل برای روزی یکبار اقدام نمایند. هر محتوای آموزشی اعم از مقاله برای مطالعه دانشجویان و یا مطالب مؤثر در کوئیزهای اخذ شده در کلاس و هم چنین هر نوع خبررسانی در مورد کلاس که به آدرس ایمیل دانشجویان ارسال شود، به منزله ابلاغ رسمی آموزشی تلقی شده و عدم ملاحظه آن توسط دانشجو، مسموع نمی‌باشد. در صورتی که دانشجویان درس مایل به مکاتبه با استادشان باشند، لازم است در قسمت عنوان رایانامه عبارت GERIA (بدون فاصله) را حتماً قید نمایند.
۲. انتظار می‌رود تا دانشجویان محترم حتماً قبل از کلاس درس نسبت به مطالعه محتوای آموزشی ارسال شده برای آنها اقدام کنند. منبع محتوای علمی برای کوئیزهای کلاسی، مطالب درس جلسه قبل و مطالب ارسالی به آدرس ایمیل دانشجویان می‌باشد.
۳. در هر جلسه حضور و غیاب انجام شده و هر غیبت کلاسی (صرفنظر از علت آن) با کسر ۱ نمره و دیرآمدگی (ورود به کلاس درس پس از ساعت مقرر شروع کلاس و به هر دلیل) با کسر ۰/۵ نمره از نمره نهائی به ازای هر جلسه همراه خواهد بود. در صورت ارائه مستندات موجه بودن غیبت و یا هماهنگی قبلی با مسئول درس فقط ۰/۵ نمره کسر خواهد شد. ضمناً با توجه به مقررات مصوب شورای آموزشی عدم شرکت در جلسه اول کلاسها در ابتدای ترم با کسر دو نمره از نمره نهائی همراه خواهد بود. لذا از کلیه عزیزان صمیمانه درخواست می‌شود که در حین کلاس با رعایت نظم و انضباط در برگزاری هر چه بهتر کلاس همکاری نموده و در عین حال عدم رعایت این نکته در ارزشیابی نهائی آنها به نحو مؤثری لحاظ خواهد شد.
۴. تاریخ امتحان میان‌ترم با توافق دانشجویان تعیین خواهد شد. لازم به ذکر است کلاسهای تئوری در هر مبحث امتحان کتبی و جداگانه بصورت کوئیز خواهد داشت و این کوئیزها قسمت قابل توجهی از نمره ارزشیابی نهائی را تشکیل خواهد داد.
۵. کلیه مقالات و مطالب کمک‌آموزشی که در کلاس معرفی شده و یا در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد، جزو سرفصل‌های درسی بوده و در امتحانات از آن مطالب نیز استفاده خواهد شد. لذا به عزیزان دانشجو اکیداً توصیه می‌گردد که جهت درک صحیح و کامل مطالب، علاوه بر مذاقه در توضیحات کلاسی استاد درس (که صرفاً جهت آشنا نمودن دانشجویان با مفاهیم اساسی است)، با مدیریت بر زمان در طول نیمسال تحصیلی از مطالب منابع معرفی شده بهره‌مند گردند. مطالبی که در کلاس درس از منابع درسی اصلی برای دانشجویان مطرح می‌شود (و بدلیل محدودیت زمانی مورد بحث شفاهی قرار نمی‌گیرند)، عیناً جزو مطالب درسی بوده و دانشجویان محترم موظف به مطالعه کامل آنها هستند.

عناوین و تاریخ برگزاری کلاسهای درس داروشناسی بالینی سالمندی

ردیف	عنوان کلاس درس (قسمت نظری) محل کلاس دانشکده داروسازی	مدرس	تاریخ
	تعطیل رسمی		
۱	معرفی کلاس ، مقررات درس و تکالیف استاد و دانشجو در طی نیمسال تحصیلی	دکتر فرسای	۹۵/۶/۲۹
۲	اصول دارودرمانی در سالمندان	دکتر فرسای	۹۵/۷/۵
۳	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماری آلزایمر	دکتر مقدس	۹۵/۷/۱۲
۴	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای قلبی عروقی در سالمندان ۱	دکتر سلطانی	۹۵/۷/۱۹
۵	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای قلبی عروقی در سالمندان ۲	دکتر سلطانی	۹۵/۷/۲۶
۶	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروها در بیماری دیابت ۱	دکتر فرسای	۹۵/۸/۳
۷	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروها در بیماری دیابت ۲	دکتر فرسای	۹۵/۸/۱۰
۸	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای تنفسی در سالمندان	دکتر مقدس	۹۵/۸/۱۷
۹	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای گوارشی در سالمندان	دکتر بدری	۹۵/۸/۲۴
۱۰	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای کلیوی ۱	دکتر بدری	۹۵/۹/۱
	تعطیل رسمی		
۱۱	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای کلیوی ۲	دکتر بدری	۹۵/۹/۱۵
۱۲	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای پارکینسون	دکتر سلطانی	۹۵/۹/۲۲
۱۳	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای روماتولوژیک ۱	دکتر بدری	۹۵/۹/۲۹
۱۴	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای روماتولوژیک ۲	دکتر بدری	۹۵/۱۰/۶
۱۵	اطلاعات دارویی و مصرف منطقی داروهای پرمصرف در بیماریهای تیروئید و چشم	دکتر مقدس	۹۵/۱۰/۱۳
	تاریخ و محل برگزاری کلاسهای عملی در محل داروخانه های آموزشی (روزهای یکشنبه)		
۱	کلاس عملی (۱) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۸/۱۶
۲	کلاس عملی (۲) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۸/۲۳
۳	کلاس عملی (۳) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۹/۷
۴	کلاس عملی (۴) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۹/۱۴
۵	کلاس عملی (۵) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۹/۲۱
۶	کلاس عملی (۶) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۹/۲۸
۷	کلاس عملی (۷) از ساعت ۱۴ الی ۱۸	دکتر سبزقبائی	۱۰/۵